

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ant. Augustini Archiep. Tarracon. De Emendatione Gratiani Libri Duo

Agustín, Antonio

Dvisbvirgi ad Rhenvm ; Arnhemii, 1676

XV. De eadem re, & de aliis Gratiani erroribus

urn:nbn:de:hbz:466:1-10603

facio adscripserunt Burchardus, ^a & Ivo, ^b & Bern. Papiensis, ^c Hic finis esto.

De eadem Re, & de aliis Gratiani Erroribus.

DIALOGUS DECIMUSQUINTUS.

C Quid esse in causa dicemus, cur tam multæ inscriptiones falsæ inveniuntur? **B.** Quorundam hominum audacia, aliorum simplicitas & tarditas causa est. Audacia eorum, qui finxerunt quædam ab aliquibus scripta esse, quæ numquam scripserunt: simplicitas & tarditas eorum, qui facile crediderunt ita esse, ut in aliquo alio libro legerunt. De quibus dici potest, quod de pecoribus, quæ sequuntur sui gregis alia oculis conniventibus. Huc accedit librariorum imperitia & negligentia; qui facile, ut imperiti medici, & pharmacopolæ, aliud pro alio venditant. **A.** Est etiam illud addendum: quod paucos invenias, qui huic generi studiorum operam dederint. **B.** Quid mirum? cum præmia nulla sint, ut his qui litium causa discunt. Honos enim alit artes, ut ajunt. **A.** Quasi vero Virtus non sit seipsa contenta: &

P 5

ipsa

^a *Burc. lib. I. c. 131.* ^b *Ivo par. 5. c. 231. decret.* ^c *c. 3. de prasum. in I. collect.*

ipsa scientiæ atque veritatis indagatio aliud requirat præmium inane ac fucosas honorum imagines. Sed nos ad nostras fragmentorum reliquias redeamus. B. Non puto te his fragmentorum sportis saturaturum tot hominum millia, quot Christus quinque panibus. A. Vos duo mihi eritis pro quinque millibus. *Vasensis concilii* fragmentum, cujus initium, *Præcipiendum est; Nannetensis concilii est cap. vi.* ut apud Ivonem^a recte est, licet in capitis numero varietas sit. At apud Burchardum^b *Hanneren.* appellatur, *Varense* apud Gratianum.^c Post *concilium Arelatense tertium* multa sunt falso inscripta capita. I. *Præterea placuit; Arausici concilii* verba sunt *capit. xxi.* licet Gratianus^d *Arelatens.*

^a Ivo par. I. cap. 222. decret. ^b Burch. lib. 3. cap. 159. ^c 13. q. 2. c. 15. præcipiendum. ^d Dist. 28. c. 7. præterea.

I Caput 15. *Præcipiendum est. 13. q. 2.* in Gregoriana editione ita inscribitur. Item ex concilio Varense. In margine est. Burch. l. 3. c. 159. Ivo p. 3. c. 222. In notis. Extat in concilio Nannetensi c. 6. ex quo citatur à Burchardo, & Ivone: sed quia potuit esse repetitum in aliquo Varense, seu Vasensi, non est mutatum. In epitome quidem concilior. est in Vasensi c. 3.

tenf. IV. esse dicat. ² II. *Sciendum est*; concilii *Trosleiani* est *capit.* IIX. licet *Arelatensi* adscribant Burchardus, ^a & Ivo, ^b & Gratianus. ^c III. *Providendum*; *Arelatensis* IV. est sub Carolo *cap.* VI. IV. *Ut Episcopi provideant*; *Vormaciensis* concilii verba sunt *capit.* LIIX. V. *Vidua si priusquam*; est concilii *Toletani* III. *cap.* X. ut recte Demochares alicubi notat. Et Burchardus, ^d & Ivo ^e *Toletano* concilio adscribunt: Gratianus ^f *eidem*, & *Arelatensi*. ³ Post Felicis tertii

^a Burch. lib. 8. cap. 51. ^b Ivo l. 3. tit. 17. cap. 19. panor. & par. 7. c. 69. decr. ^c 27. q. 1. c. 37. sciendum. ^d Burch. lib. 8. c. 44. ^e Ivo par. 7. c. 62. & par. 8. c. 18. & 19. decr. ^f 27. q. 1. c. 38. vidua. & 32. q. 2. c. ult.

2 *Inscriptio cap. 7. Præterea placuit. distin. 28. hæc in eodem libro est. Item ex eodem tertio. (Est autem cap. 6. inscriptio. Item ex concilio Arelat. 2. c. 2.) In notis hæc sunt. In Arelatensibus quæ extant, hic ipse penitus canon non invenitur. Sed sententia habetur in tertio c. 2. in fine. (Desideratur fontis index.)*

3 *In eodem libro capituli 38. causa 27. q. 1. inscriptio est. [Item] Palea. Viduæ, si priusquam &c. (Capituli 37. inscriptio est. Item ex concilio Arelatensi) In margine hæc sunt. infra 32. q. 2. hoc sanctum, ex concilio Toletano 3. cap. 10.*
Ivo

tertii epistulas fragmentum, *Acacius non fuit*.
Gelasii Papæ est in *epist. ad Faustum*. & *Gelasio*
 inscribit liber *Tarraconen.*^a sed *Gratianus*^b &
Gelasio & *Felici.*⁴ Post concilium *Tarraconen-*
se verba illa, *Dictum est nobis &c.* concilii *Cabi-*
lonens. sub *Carolo* sunt capit. xxvii. licet *Bur-*
chard.^c & *Ivo,*^d & *Gratianus*^e *Tarraconensis*
 esse scripserint. sine inscriptione referunt *Capitularia*

^a *Tarrac. lib. I. c.* ^b *24. q. I. c. I. & 3. Aca-*
cius. ^c *Burc. lib. 4. c. 50.* ^d *Ivo lib. I. tit. 3. c. 9.*
panor. & part. I. c. 244. decret. ^e *De consecr. d. 5.*
c. 8. dictum.

Ivo p. 8. c. 18. & 19. Inscriptio capituli ult. 32.
q. 2. hæc est. Econtra in concilio *Toletano* 3. c.
 10. Hoc sanctum. *In margine est.* *Burch. l. 8.*
c. 44. Ivo p. 7. c. 62. & p. 8. c. 18. & 19.

⁴ *Gratiani verba sunt in libro Romano ante ca-*
put I. caussa 24. q. I. Unde cum *Achatius* &c.
 quereretur; contra *Gelasius* scribit dicens. *A-*
chatius non est factus &c. *In notis hæc sunt.* Sen-
 tentia hujus capituli est eadem cum sententia
 capituli paulo post sequentis, id est, *Achatius*,
 quamvis verba discrepent. *Inscriptio capituli 3. est.*
 Item *Felix Papa*, *Achatius non fuit novi &c.*
In margine est. *Polyc. lib. I. tit. 16. Et in notis.*
Polycarpus l. I. tit. 16. citat ex Gelasio, apud
quem habetur in commonitorio ad Faustum.

ularia Imperatorum. ^a 5 Inepte post Anastasii
 Papæ Minoris epistulas fragmentum, *Sane Thes-*
salonicens. Episcopi: quod est *Anastasii bibliothec-*
arii in chronicis, refertur. Fuit autem his tem-
 poribus Hadriani secundi, longe posterior A-
 nastasio Papa. Deusdedit, ^b & Gratianus ^c re-
 cte ex *chronicis Anastasii* ea verba referunt. ⁶
 Quod vero sequitur, *Qui potest obviare: Eleu-*
therio restitatur oportet, epist. singulari, & *Da-*
maso epist. III. Anastasio, & Damaso adscribunt
 Ansel-

^a Capit. lib. 7. c. 53. in addit. ^b Deusded. cap. I.
^c 16. q. 7. c. 15. sane.

⁵ De consecrat. distin. 5. cap. 8. Dictum est. in
 eodem libro inscriptio est. Item ex concilio Tarrac-
 onensi c. 6. In notis additur. Burchardus etiam,
 & Ivo citant ut Gratianus. Habetur autem in
 Cabilonens. 2. cap. 27. usque ad vers. Quia bis,
 & in Capitularibus adjectis cap. 53. In margine
 hæc sunt. Burch. l. 4. c. 50. Ivo par. 1. c. 244.
 Pann. l. 1. c. 121.

⁶ Capit. 15. *Sane Thessalonicensi. 16. q. 7. in-*
scriptio in eodem libro est. Item ex Chronico A-
 nastasii bibliothecarii. In notis est. Caput hoc
 acceptum est ex Chronico Anastasii bibliothec-
 arii in iis, quæ de Anastasio Imperatore narrat,
 multaque ex ipso originali sunt emendata.

Anselmus, ^a & Gratianus. ^b 7 Post concilium Ilerdense fragment. *Si quis in infirmitate*: concilii Triburiensis est cap. xxxiii. ut alio die diximus: ^c sed Burchard. ^d Ivoni, ^e & Gratiano

Ilerdensi

^a *Anf. lib. 13. c. 19.* ^b *23. q. 3. c. 8. qui potest.*
^c *Dial. 4.* ^d *Burc. lib. 2. c. 15.* ^e *Ivo lib. 3. tit. 5. c. 1. pan. & par. 6. c. 34. dec.* ^f *Dist. 55. c. 10. si quis.*

7 *Inscriptio capitis octavi. Qui potest. 23. q. 3. in eodem libro Romano hæc est. Item Anastasius, & Damasus Papa. In margine hæc sunt. Damasus epist. 3. ad Stephan. c. 8. supra dist. 83. error. & dist. 86. facientis. Polyc. l. 7. tit. 11. Ansel. l. 13. c. 19. Inscriptio capitis 3. Error. dist. 83. est. Item Innocentius. In margine est. Deusdedit p. 2. Eleuterius Papa ad Gallix provincias, & Orientales in epist. ad Julium, & Ægyptii in epistola ad Felicem II. Inscriptio capitis 3. dist. 86. est. Item Joannes VIII. Facientis culpam &c. In margine hæc sunt. Greg. l. 7. reg. epist. 114. indict. 2. Pelagius 2. epistol. 3. Eleuterius supra dist. 83. c. error 2. qu. 7. negligere, & 23. q. 3. c. qui potest. Ivo p. 6. c. 115. In notis additur. Caput hoc ex variis sententiis hinc inde collectis confectum est: quarta prima usque ad verbum emendare, sumpta est, ex epistola B. Gregorii 114. lib. 7. indict. 2. Theodorico, & Theoberto Regibus Francor.*

Arvernensis esse persuasum est. Post concilium Arvernense ex codice XVI. libror. fragment. *Quicumque Episcopus alterius &c. Toletano IV. cap. XXXIII. restituo*: neque Burchardus, ^a & Ivo, ^b & Anselmus, ^c & Gratianus ^d *Arvernensis* esse referunt, sed *Toletani* alicujus concilii. In eo tamen mendum est apud Gratianum, & apud Ivonem in panormia, quod cum negatione referunt illa verba: *quamvis secundum jus legis, ejus non videatur esse diocesis*. Tolle enim NON debet, ex conciliis, & Burchardo, & cæteris. ⁸ Aliud fragment. *Ut nullus vivente*:

Aure-

^a *Burc. lib. 1. c. 67.* ^b *Ivo lib. 2. tit. 6. cap. 4. panor. & par. 3. c. 131. & p. 5. c. 175. dec.* ^c *Anf. lib. 5. c. 28.* ^d *16. q. 3. c. 4. quicumque.*

⁸ *Ante caput quartum. Quicumque Episcopus 16. q. 3. in eodem libro hæc verba sunt. Item ex eodem c. 33. (que ad Tolet. 4. referuntur) In margine hæc sunt. Poly. l. 3. tit. 12. Anf. l. 5. c. 28. Burch. l. 1. c. 67. Ivo p. 3. c. 131. & p. 5. c. 175. Pann. l. 2. c. 67. Ad illa verba, quamvis secundum jus legis, ejus non videatur esse diocesis &c. additur in notis. In concilio impresso cum manuscriptis collato legitur, quia secundum jus legis, ejus videtur esse diocesis, admittenda non est &c. Ivo autem in tertia parte etiam clarius post vers. (scribe ver. vel verbum) possederit, sic habet. eam teneat ;*

Aurelianensis v. est c. XII. non *Arvernensis* concilii, ut falso putant Burchardus, ^a Ivo, ^b & Gratianus. ^c 9 Hic sit fragmentorum finis. Sed

quia

^a *Burc. lib. 1. c. 186.* ^b *Ivo par. 5. c. 302. decret.* ^c *7. q. 1. in prin.*

teneat: quia secundum jus legis, ejus videtur esse diœcesis, & admittenda non est &c Burchardus autem, / quamvis secundum jus legis, ejus videtur esse diœcesis. In Pannormia vero quemadmodum apud Gratianum. Provinciam) Auctor glossæ interpretatur, id est, diœcesim: & in variis conciliorum editionibus & duobus codicibus. Vaticanis legitur parochiam. qua voce sæpe diœcesis significatur, ut in canone Apostolor. 14. Episcopo non liceat alienam parochiam propria relicta pervadere: & in concilio Antiocheno cap. 21. vocem *παροικίας* alii verterunt parochiam, alii diœcesim. omnioque in Toletanis hæ voces confunduntur, ut in Tolet. 3. c. 20. & Tolet. 4. c. 32. & 35. & Brach. 2. c. 2. Et in hujus capitis initio vox diœcesis partem quandam, id est, parochiam significat. Verum in codice conciliorum Lucensi Regio, & vetustis exemplaribus Gratiani, & Pannormiæ, & apud Ivonem par. 5. in marg. est provinciam.

9 Gratianus 7. q. 1. in prin. in eodem libro ita scribit. Quod autem vivente Episcopo alius superponi,

quia B. noster de audacia quorundam locutus est, qui finxerunt quædam ab aliquibus esse conscripta, quæ nunquam ab eisdem scripta sint; exemplum sumamus à *sexta synodo*, quæ cum canones nullos ediderit: à Græcis dicatur c. 11. edidisse, ut superioribus diebus vidimus: à Latinis *in tribus editionibus Coloniensib.* novem canones scripsisse referatur, ut in vetusto codice Monasterii sancti Bavonis urbis Andegavenfis, sive Gandavenfis Flandriæ repertum est. Ubi postquam de sexta synodo dictum est, adduntur hæc verba: *qui condemnata heresi præfata, scripserunt novem capitula inferius annexa.*

Caput primum. *Si quis presbyter inventus fuerit &c.* Post quintum caput additur. *De instructione bonorum operum.* Caput sextum. Ex Gauden. *rubeo libro secundo numero cxxxv.* dicitur esse ex concilio Wormaciens. *Cum ergo omnium &c.* B. Cur tu igitur huic rubeo libro non cre-

Q

dis,

---

perponi, aut superordinari non possit, ex concilio apud Arverniam celebrato definitum est, in quo legitur, *Ut nullus vivente &c.* *In marg. hæc sunt.* In concil. Aurelian. 5. c. 12. Burch. l. 1. c. 186. Ivo p. 5. c. 302. *Et in notis.* Arverniam] Burchardus etiam & Ivo citant ex Arvernensi c. 13, extrat autem in Aurelian. quinto c. 12.

dis, & Vormacienses hos canones appellas, aut illi vetusto *Bavonensi*, & *sexta synodo* restituis? A. Quia inveni certiora veritatis vestigia. B. Quænam autem ea sunt? A. Hæc ipsa novem capita reperi *Theodulfi* esse *Episcopi Aurelianensis*, qui Ludovici Pii Imperatoris temporibus vixit, & patris ejus Caroli Magni. reliquit is aliquot capita, quæ ad presbyteros Aurelianenses inscribuntur, de quib. dictum est, cum de Eutychnianis fragment. ageremus. *Capitis xvi.* initium est, *Si quis presbyter &c. capitis xxi.* Cum ergo *omnium &c.* sic omnia sunt totidem verbis conscripta. C. Non potuit Theodulfus ea sumere ex sexta synodo? A. Minime potuit: cum sexta synodus nullos ediderit. C. At ex Vormaciensi synodo? A. Quære prius canones hos in Vormaciensi synodo, & nusquam invenies. Quod si Vormaciensis synodi sunt: cur ille fallax scripsit sextæ synodi Patres scripsisse hæc novem capitula? B. Coniungi his possunt illa *Hadriani* nomine capita *ad Ingelramnum*, quæ cum Hadriani nihil habeant, ejus nomine feruntur. A. Recte admones. De his satis est in notis scriptum. C. Estne aliquid, quod ad falsas inscriptiones Gratiani illinc elici possit? A. Permulta sunt, quæ te malo illic legere. Sed habetne alia B. noster, quæ contra Gratianum obiciat? B. Incidi nuper in quasdam Romanæ scholæ

scholæ notas, de quibus si pateris, alio die proferam aliqua, conferrique poterunt cum his, quæ Antoninus Florentinus reprehendi solere scribit. Hodie de quibusdam dicam, quæ quamvis ita sint in veteribus libris, ut Gratianus refert; tamen aut male interpretatur, aut non debuerunt ab eo edi: ut pote quæ magis nocent, quam profint. Quid enim nobis illa profunt ex Toletano concilio? ^a *Is, qui non habet uxorem, & pro uxore concubinam habet, à communione non repellatur?* A. Hæc ante Gratianum ^b retulerant Rabanus, ^c & Ivo. ^d B. Socios criminis laudas. Vide, quid editum sit in Panormia Ivonis, quod etiam in aliquibus Gratiani libris legi *Qui non habet uxorem, loco illius concubinam habere debet.* C. O impudentem interpretem! B. Nec placet, quod suffectum est, *habere licet*: aut quod in Ivonis excerptionibus posuerunt, *Ut habens concubinam, si alia non utatur, communione non privetur.* Non ignoro duplex esse concubinarum genus, duplex etiam uxorum. Uxores, quæ sine dotalibus instrumentis acciperentur, eas concubinas dictas fuisse. De his possumus Toletani concilii verba in-

Q 2 ter-

^a Tolet. I. c. 17. ^b Dist. 34. c. 4. is qui.

^c Raban. c. 10. penit. ^d Ivo libr. 6. tit. 3. cap.

6. panorm. & part. 8. c. 64. decret.

terpretari. ¹⁰ Quid illa, quæ videntur ex Nicolaitarum hæresi manasse? Græcorum sapientissimus

---

¹⁰ *Capitis quarti, Is qui non habet. distin. 34. inscriptio in Romano libro est. De hoc dicitur in concilio Toletano l. c. 17. Sequitur mox miniativis litteris. Qui non habet uxorem, sed loco illius concubinam, à communione repellitur. In margine hæc sunt. Ivo part. 8. c. 64. Pannor. lib. 6. cap. 49. Et in notis. Integer concilii canon, qui apud Ivonem quoque, & in Panormia refertur, est hic: Si quis habens uxorem &c. Neque vero omne concubinar. genus eo etiam tempore permittebatur. De quibus quid in legibus gentilium Imperatorum legatur; nihil opus est referre. Certe Justinianus novella 18. c. 5. (ut est apud Julianum antecessorem) quasdam concubinas comparat quodam modo uxoribus; quæ sine dotalium tabularum sollemnitate ductæ fuerant. Ad quod concubinarum genus referendum est, quod scripsit Beatus Augustinus in libro de bono conjugali, & refertur infra 32. q. 2. c. solet. In quibus hæc tria erant necessaria &c. quamvis sic habitam non audeat appellare uxorem; quia non intervenerunt instrumenta dotalia, & alia, quæ jure civili, & canonico requirebantur, ut esset legitima uxor: quod habetur in prædicta novella 18. & infra 30. q. 5. c. aliter.*

tissimus ait, communia debere esse amicorum omnia. In omnibus autem sunt sine dubio & conjuges. Hæc Gratianus ^a ex Clementis epist. v. A. In Anselmi veteri libro ^b hæc de conjugibus non sunt. Omittuntur etiam in melioribus Clementis libris, sed sumuntur, ni fallor, ex Recognitionibus Clementis. B. Tollentur hæc, aut notabuntur in Romana editione. ¹¹ Jam

Q 3

illa,

^a 12. q. 1. c. 2. ^b Ans. lib. 7. cap. 1.

c. aliter. Itaque hujusmodi mulieres, cum non essent uxores, vocabantur concubinæ: sed ob illa tria, ac præcipue, quod in affectu maritali permanere statuerent, permittebatur ipsis communicare; habebanturque tamquam uxores minus solemniter ductæ. Et hoc est, quod hic & in sequ. capite dicitur, pro uxore, & loco uxoris habere concubinam: Idque Gratianus ipse ad finem cap. præced. parag. concubina, indicavit. Nam concubinarum ad tempus adhibitæ etiam si filiorum procreandorum causa haberentur, plane illicitus erat concubinatus: quod asserit B. August. cap. Audite. infra eadem & in eodem libro de bono conjug. c. concubinæ. infra 32. q. 2.

II Inscriptio capituli secundi Dilectissimis. 12. q. 1. in eod. libro hæc est. Item Clemens in epistola quinta. Et in margine est, Ans. ibid. (hoc est,

l. 7.

illa, quæ de *Primiflaminibus & Archiflaminibus* & aliis in notis ad Hadrianum^a obscura tibi esse dixisti, tollenda esse censeo. Sint licet in *epistulis Clementis prima, Anacleti secunda, Stephani secunda, & Leonis IX. epist. III.* & apud *Gregorium VII.*^b & *Burchardum,*^c & *Ivonem,*^d

^a *Hadr. c. 23.* ^b *Lib. 6. epist. 35. regist.* ^c *Burc. lib. 1. c. 155.* ^d *Ivo lib. 4. tit. 3. c. 1. panorm. & part. 5. cap. 53. decr.*

l. 7. c. 1.) Vers. Deniq. ita scribitur. Denique Græcor. quidam sapientissimus hæc ita sciens esse, ait, communia debere esse amicor. omnia. [In omnibus autem sunt sine dubio, & conjuges] Et in notis. Verba hæc absunt ab originali in recentioribus concilior. editionibus impresso, & duobus ipsius manuscriptis codicibus uno Vaticano, altero bibliothecæ S. Marci Florentiæ, & ab Anselmo. Hanc vero sententiam à Platone acceptam heretici quidam volebant in Christianam religionem invehere. Ita enim scribit Epiphan. hæresi 32. Primum quidem, quod ipse Epiphanes, cum patre suo, & sectæ antistite Carpocrate &c. Verum apud veteres etiam Christianos hanc uxorum communionem vehementer damnari solitam Tertullianus in apologetico evidenter testatur his verbis. Omnia indiscreta sunt apud nos præter uxores &c.

& Anselmum, ^a & Gratianum, ^b & in libro Caesaraugustano. ^c C. Non te hic tantus veterum Patrum consensus deterret? B. Non audeo ego hæc falsa esse dicere, ut in *Ant. Contii libris* de epistulis ante Silvestrum scriptum legis: sed hoc defendo; quamvis ea vera essent, scribi non debuisse: cum illis omissis, quæ crucem lectoribus afferunt, ut Maro dicebat, jus Pontificium melius traderetur. ²² His non dissimilia sunt,

Q 4 quæ

^a Ansel. libr. 6. cap. 105. & 106. & 109.

^b Dist. 80. c. 1. & 2. & dist. 21. in princ. ^c Cas. libr. 2. cap. 73.

12 His verbis utitur Gratianus in eodem libro initio distinct. 80. Loca vero, in quibus Primates &c. sunt ordinandi, hæc sunt secundum Lucium Papam, & Clementem, atque Anacletum. Ait enim Lucius Papa. Urbes & loca &c. *In margine est.* Extat apud Stephanum 1. epist. 2. c. 5. Ansel. l. 6. c. 128. *Et in Scholiis.* Loca) hic intitulatur 80. distinct. &c. Et quidem primates ibi constituuntur, ubi olim ponebantur protoflamines gentilium, Archiepiscopi, ubi archiflamines. Episcopi, ubi eorum flamines &c. *Capitis secundi inscriptio est.* Item Clemens Papa ad Jacobum epist. 1. In illis vero civitatibus in quibus olim apud ethnicos primi flamines eorum, atque primi legis doctores erant &c. *In margine*

quæ de purgatione vulgari referuntur. *Qui presbyterum occiderit, si servus est, super duodecim vomeres ferventes se expurget.* Hæc verba sunt concilii Maguntini sub Rabano cap. xxiv. Referunt Burchardus, ^a & Ivo, ^b & Palea, ^c & Pænitentiale Romanum, ^d & Bernardus Papiensis. ^e Sed Raimundus in Gregoriana collectione

^a Burch. libr. 6. c. 7. ^b Ivo part. 10. c. 136. *decr.* ^c 1. q. 4. c. 24. *qui presbyterum.* ^d Pænit. Rom. tit. 1. c. 1. ^e De purgat. vulg. c. 2. in 1. collect.

in margine est. Leo IX. epist. 3. Polyc. l. 2. tit. 22. Burch. l. 1. c. 155. Anf. l. 6. c. 113. Primi flamines) al. Archiflamines. *Distinct.* 99. cap. 1. *inscriptio est.* Unde Anacletus Papa ait ad Episcopos Italiae epist. 2. Provinciae multo ante Christi adventum tempore divisæ sunt &c. *Et in margine est.* Ivo part. 5. c. 53. Pann. l. 4. c. 23. *Et in notis.* Hoc caput integrum repetitur à Gregor. VII. lib. 6. reg. ep. 35. Rothomag. Turoren. ac Senonem. Archiepiscopis scripta, ex qua, & orig. nonnulla sunt restituta. *Gratiani verba sunt distinct. 21. in princ. vers. Horum discretio.* Horum, *inquit,* discretio à gentilibus maxime introducta est, qui suos flamines, alios simpliciter flamines, alios archiflamines, alios protoflamines appellabant.

Etione^a recte ea verba omisit, ¹³ Ex concilio Triburiensi c. xxii. *Ferventi aqua, vel candenti ferro se expurgat nobilis homo vel ingenuus, si deprehensus fuerit in furto, aut perjurio, aut falso testimonio, ut si ingenuus non esset.* Referunt Burchardus,^b & Palea,^c & Bernardus Papiensis.^d Omisit Raimundus in Gregoriana collectione.^e ¹⁴ C. Tu non Gratianum, sed Paleam er-

Q 5 raffe

^a c. 2. de penit. Gregor. IX. ^b Burch. libr. 16. c. 19. ^c 2. q. 5. cap. 15. nobilis. ^d c. 1. de purg. vulg. in 1. collect. ^e c. 1. de purg. can. Greg. IX.

¹³ Capitis 24. *Qui presbyterum.* 17. q. 4. in eodem libro inscriptio est. [Item ex concilio Moguntino sub Rabano c. 24.] Palea. In margine est. ext. de penit. & remis c. 2. Burch. l. 6 c. 7. Ivo p. 10. c. 136. In notis est. Hæc Palea in uno tantum Vaticano Gratiano codice habetur. Inscriptio cap. 2. de pen. & remis. est. Ex concilio Moguntinen. Et in margine est. Habetur in synodo Moguntina sub Rabano Archiepiscopo c. 24. refert Burch. l. 7. c. 7. Ivo part. 10. cap. 136. & Grat. sive Palea 17. q. 4. c. qui presbyterum.

¹⁴ Ante caput 15. *Nobilis homo. secunda quest. 5. in eodem libro hæc verba sunt.* [Item in concilio Triburiensi] Palea. In margine est. ext. de pur. can. c. 1. Burch. l. 16. c. 19. Et in notis.

Burchar-

rasse ostendisti in hoc genere purgationis. B. Hæc Gratiani sunt. *Si duo de adulterio accusati fuerint, & ambo negaverint & orant sibi concedi, sit alter illorum utrosque iudicio divino purget: si unus in hoc ceciderit, ambo rei habeantur.* Sunt verba concilii Salegunstadiensis c. xiv. quod post Burchardi collectionem invenies, & hoc caput referunt Ivo, ^a & Gratianus. ^b Illa sunt concilii Vormaciensis cap. xv. *Sæpe contingit, ut in monasteriis monachorum furtiva perpetrentur: missa ab Abbate celebretur, aut ab alio presbytero, & omnes communicentur in hæc verba: Corpus Domini sit tibi hodie ad probationem.* Hæc in conciliis sunt, ut cuncta prius dicta, & apud Burchardum, ^c & Gratianum. ^d ¹⁵ Sed hæc omnia sunt illo-
rum

^a Ivo part. 15. c. 178. decret. ^b 2. q. 5. c. 25. statuit. ^c Burch. lib. 11. c. 66. ^d c. 23. sæpe. e. q. 5.

Burchardus etiam citat ex concilio Triburiensi. cap. 10. & in Triburiensi illo, quod extat impressum, habentur nonnulla ad hanc rem facientia. *Inscriptio cap. 1. de purg. cano. est: Ex concilio Triburiensi. In margine hæc sunt. Referunt Burch. l. 16. decr. c. 19. & Grat. sive Palea 2. q. 4. (scribe 5.) c. 15. & habetur c. 1. tit. de purg. vulg. in 1. compil.*

¹⁵ In eodem libro Romano inscriptio cap. 25. Statuit quoq. 2. q. 5. hæc est. Item in eod. c. 14.

(hæc

tum temporum fordibus adscribenda. Sunt alia
his similia, de quibus alio fortasse die dicendum
erit. Hoc nolo differre, quod Gratianus^a re-
fert ex Hieronymo *in epist. ad Titum cap. 1. O-
lim idem erat presbyter, qui & Episcopus.* & quæ
sequuntur. quæ etiam habet Anselmus^b Totus
ille Hieronymi locus, nisi plenius scribatur,
& cum aliis Hieronymi scriptis conferatur, no-
cere magis, quam prodesse potest.¹⁶ Demo-
charis

^a Dist. 95. c. 5. olim. ^b Ans. lib. 7. cap. 119.
& 120.

(hoc est, in Salegustadiensi concilio) In margine est.
Burch. ibid. (id est, in fine operis) Ivo p. 15. c.
180. Inscriptio cap. 23. e. q. est. Contra in con-
cilio Vormaciensi c. 15. Sæpe contingit, &c.
Et in marg. Burch. l. 11. c. 66. In notis. Sic ex-
pleta Missa) In hoc capite addita sunt nonnul-
la verba ex concilio, quæ à collectoribus vi-
debantur omissa. Sed hoc loco satis visum est,
varietatem indicare. Nam in concilio iplo sic
legitur. Et sic in ultima missæ celebratione, pro
expurgatione sua corpus & sanguinem Domini
nostri Jesu Christi percipiant, quatenus ita in-
de innocentes se esse ostendant.

¹⁶ Gratiani verba sunt ante caput quintum di-
stinct. 95. in Gregorianis libris. Item Hierony-
mus ad caput primum epistolæ ad Titum, ad
ea ver-

charis ad extremum verba referam in antidoto Gratiani Indicis. *Pleraque sunt fateor in his Decretis jam obsoleta, & quæ à præfenti consuetudine ecclesiastica abhorrent, nonnunquam etiam ut videtur, inter se ex diametro pugnantia &c.* A. Ne tu B. magnum Democharis testimonium contra Gratiani lucubrationes attulisti. Cui responderi potest, ut aliquibus aliis quæ recitasti, Gratiani scopum fuisse, omne genus decretorum referre, & hac de causa *Concordiam discordantium canonum appellasse.* De aliis, quæ B. Antoninus, & Romanæ scholæ notarunt, te libenter audituri sumus.

Da

---

ea verba (& constituas.) Olim idem erat presbyter, qui & Episcopus. *In margine est.* Idem ergo est presbyter. Et Ans. l. 7. cap. 127. Poly. l. 2. tit. 39. *Rubrica scriptum est.* Presbyter idem est, qui Episcopus, ac sola consuetudine præfunt Episcopi. (*Hæc miror non fuisse notata.*)